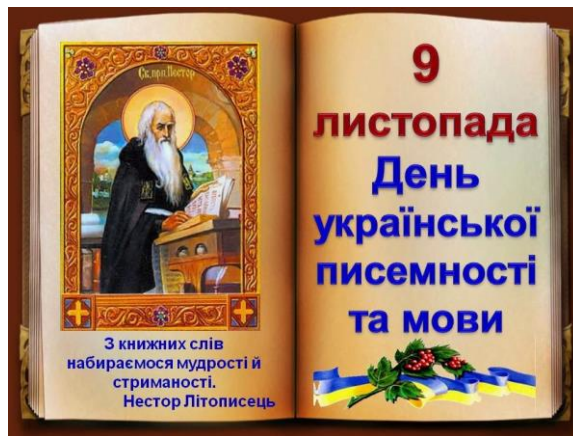

Матеріали віртуальної виставки
«Українська мова - мова єднання»
До Дня української писемності та мови
09 листопада 2022 року

День української писемності та мови – державне свято, яке щороку відзначається в Україні 9 листопада. Встановлене воно було 9 листопада 1997 року **Указом Президента № 1241/97** «Про День української писемності та мови» на підтримку «ініціативи громадських організацій та з урахуванням важливої ролі української мови в консолідації українського суспільства».

9 листопада – це день вшанування пам’яті преподобного Нестора-літописця – письменника-агіографа, основоположника давньоруської історіографії, першого історика Київської Русі, мислителя, вченого, ченця Києво-Печерського монастиря. Дослідники вважають, що саме з преподобного Нестора-літописця і починається писемна українська мова.

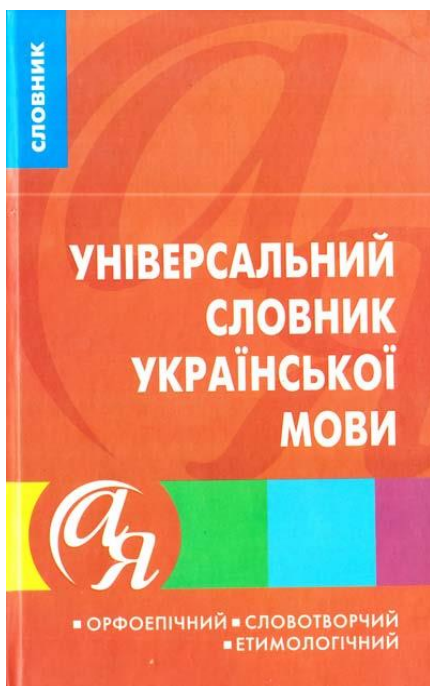
**Пропонуємо вам ознайомитись
з віртуальною виставкою**

«Українська мова – мова єднання»

На виставці представлені книги, які утверджують українську мову як єдину державну мову України, формують розуміння мови як духовної основи українців, виховують святе почуття любові до духовного оберега – рідної мови.

«Мова – це не просто спосіб спілкування, а щось більш значуще. Мова – це всі глибинні пласти духовного життя народу, його історична пам’ять, найцінніше надбання віків, мова – це ще й музика, мелодика, барви буття, сучасна художня, інтелектуальна і мислительська діяльність народу»

Олександр Олесь

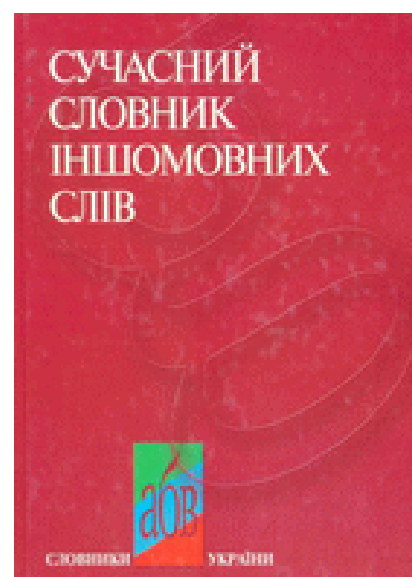
Універсальний словник української мови: Орфоепічний. Словотворчий. Етимологічний / укл. Т.С. Дорошенко, І.А. Череп, В.І. Омеляненко. – Харків: «Торсінг плюс», 2009. – 720с.

Пропонована книга містить три словники: орфоепічний, словотворчий, етимологічний, що певною мірою забезпечує комплексний підхід до слова, як одиниці мови. За допомогою словника можна навчитися правильно вимовляти й утворювати слова, дізнатися про історію багатьох слів (їх етимологічне походження, шляхи запозичення), поліпшити власну культуру мови та мовлення. Словник відбиває найпоширенішу українську літературну вимову без зазначення їх варіантів. Зафіксована вимова, характерна для нормального темпу мовлення, ознаками якого виступають чітко і ясно вимовлювані звуки. Словник охоплює групи споріднених слів із різним місцем наголошення (достигати, достиглий); слова, що однаково пишуться але по-різному наголошуються і мають відмінні закінчення (нарізати і нарізати); співвідносні прикметникові форми з різними суфіксами (антрацитний і антрацитовий); складні слова, що мають побічні наголоси тощо. Для більшості дієслів подані дві форми інфінітиву (зі зворотною частиною і без неї): одягати(ся). Деякі слова мають два варіанти наголошення або подвійні закінчення. Реєстр словника складений за алфавітом. У дужках до деяких слів подаються пояснення.

Універсальний словник є вкрай необхідним посібником для студентів, викладачів, а також для всіх, хто цікавиться мовними питаннями.

Сучасний словник іншомовних слів: близько 20 тис. слів і словосполучень/ уклали: О.І.Скопненко, Т.В. Цимбалюк. – К.: Довіра, 2006. – 789с. – (Словники України)

Українська мова протягом століть витворила своєрідний комплекс виражальних засобів, за допомогою яких вона може окрилити справжнього творця, спонукати до подвигу,

передати найтонший порух душі, найскладніший нюанс наукової концепції. Проте з давніх-давен наша мова взаємодіяла з мовами своїх найближчих сусідів і не уникала запозичень з віддалених мов. Запозичення як процес і наслідок не тільки збагачують будь-яку мову новими елементами, але й активізують пошуки питомих мовних засобів, що відповідали б чужомовним відповідникам.

Пропонований «Сучасний словник іншомовних слів» надає ту запозичену лексику, що частково засвоєна українською мовою. До його реєстру включені чужомовні слова, що давно засвоєні лексичною формою, передусім наведено найчастіше вживану освітню, наукову, технічну, релігійну термінологію (школа, вірш, церква, янгол, амінь) тощо. Головне завдання словника – подати коротке тлумачення слів чужомовного походження, які часто вживані в електронних засобах масової інформації, трапляються в газетних і журнальних текстах, у художньому, публіцистичному науковому. Офіційно-діловому та конфесійному стилях сучасної української мови.

«Сучасний словник іншомовних слів» надає близько 20 тисяч слів і словосполучень, що були в різний час запозичені з інших мов або утворені з чужомовних лексичних елементів. Кожне слово має довідку про його походження, а також тлумачення.

Куньч З. Й. Універсальний словник української мови / З. Й. Куньч. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 848с.

«Універсальний словник української мови» – це перша в українській лексикографії спроба вмістити в одній книзі найширше уявлення про слово: про його граматичні особливості, написання, наголос, змінюваність, лексичне значення, сполучуваність, керування; для іншомовних слів – також етимологію. У ньому проаналізовано активну, найуживанішу лексику сучасної української мови, значною мірою відображено

термінологію сучасної науки і техніки. Пропонований словник створено відповідно до сучасних вимог і стандартів щодо словників такого типу. Побудований за алфавітно-гніздовим принципом, він містить близько 40 тисяч словникових статей, в яких

проаналізовано понад 100 тисяч українських слів. Зважаючи на наявні в українському мовознавстві дискусії, що стосуються необхідних змін до чинного правопису, автор намагалася врахувати деякі зафіксовані в мовній практиці українців фонетичні особливості мовлення, спричинені історичними закономірностями розвитку української мови. Укладаючи граматичний коментар до словникових статей, автор послідовно дотримувалась норм і правил чинного українського правопису, а також створених на його основі «Орфографічного словника української мови» (Київ: Довіра, 1994); «Українського орфографічного словника» (Київ: Довіра, 2002), «Словника іншомовних слів» (Київ: Довіра, Рідна мова, 2000) та інших довідкових видань.

Словник враховує інтереси широкого кола читачів, зокрема й тих, хто не має спеціальної філологічної підготовки; він призначений для студентів, фахівців різних галузей знань – усіх, хто вивчає українську мову, кого цікавить українська культура.

Карачун Валерій. Орфографічний словник наукових і технічних термінів / В. Карачун. – К. : Криниця, 1999. – 528с. – Серія «Сучасні словники України» (започаткована 1999 року)

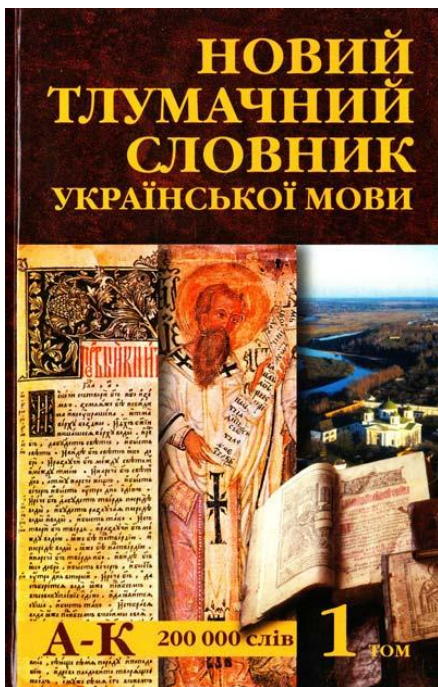
Опановуючи українську наукову лексику, викладачі технічних вузів, наукові працівники, редакційні працівники і перекладачі стикаються з нестачею орфографічних словників наукової і технічної термінології. Мета словника заповнити цю прогалину в навчальній літературі. Словник зорієнтовано на широке коло користувачів. Загальний обсяг словника – понад 30 тисяч

термінів, усталених у науковій і навчальній літературі з електроніки, електротехніки, інженерної та комп'ютерної графіки, інформатики та обчислювальної техніки, кібернетики, фізики та хімії, а також суміжних з ними наук. Зроблено спробу відійти від узвичаєної в 30-х– 80-х роках зрусифікованої наукової термінології. З масиву українських наукових термінів вилучено мовні покручі та скальковані або протранслітеровані російські терміни, повернено багато суто українських

репресованих термінів (наприклад, замість «алгебраїчний» подається «алгебричний»). До нього входять і складені терміни, які являють собою сполучення двох, а інколи і більшої кількості слів. Словник опрацьовано за сучасним правописом української мови, в ньому відображено найостанніші досягнення української наукової і технічної термінології.

Словник зорієнтовано на широке коло користувачів – студентів, аспірантів, військових, інженерів, наукових та редакційних працівників.

Новий тлумачний словник української мови: у 3 т. / укл. В.В.Яремко, О.М.Сліпущко. – 2-ге вид., випр. – К. : Вид-во «Аконіт», 2005.–

Т.1. : А-К. – 2005. – 928с.

Т.2. : К-П. – 2005. – 928с.

Т.3. : П-Я. – 2005. – 864с.

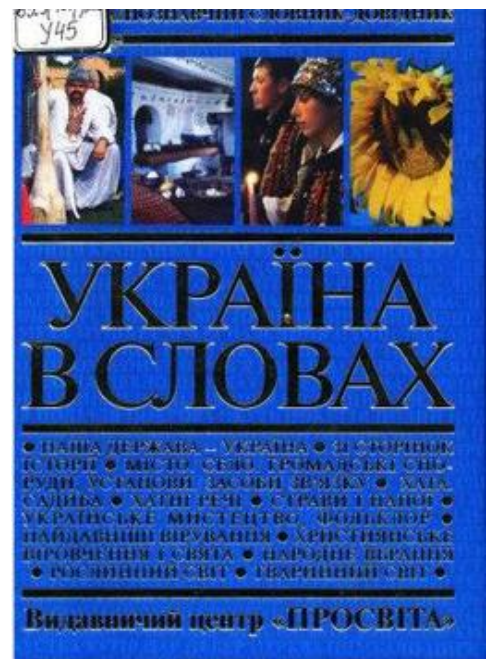
Новий тлумачний словник української мови містить 42000 слів, найуживаніших у сьогоденному мовленні.

До словника включено і протлумачено побутову, ділову, книжну, термінологічну, наукову лексику та іншомовні слова, що стали невід’ємною частиною національного лексичного фонду.

Тлумачення слів і їх значеннєвих нюансів досягається значним розширенням синонімічних рядів, з яких завжди можна вибрати єдино правильне і потрібне у відповідному контексті слово, а також введенням до словника питомо українських слів, які тривалий час вилучалися зі словників як «застарілі», «маловживані», «розмовні» і замінялися або кальками з російської, або чужомовними словами. Тисячі нововведених синонімів та ілюстративний матеріал із творів українських класиків надасть Новому тлумачному словникові української мови характеру книги для самодостатнього читання, яке, сподіваємося, буде захоплюючим.

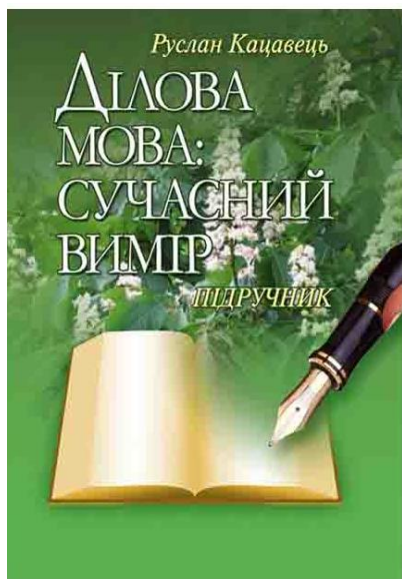
Словник надасть потрібну мовну допомогу діловим людям, державних службовцям, військовикам, усім, хто поглиблює знання рідної мови або вивчає українську як іноземну.

Україна в словах: мовокраїнознавчий словник-довідник: навч. посіб. / упоряд. і кер. авт. кол. Н.Данилюк. – К.: ВЦ «Просвіта», 2004. – 704с. – Бібліогр.: с. 413-423.

Перед вами перший в українській лексикографії мовокраїнознавчий тематичний словник-довідник. Видання підготовлено викладачами Волинського державного університету імені Лесі Українки. Працівники лабораторії народознавчої лексики університету понад 10 років працювали над цим словником. Основна увага приділялася назвам, які відображають традиційну українську культуру. Тому до довідника потрапило багато застарілих слів, історизмів, етнографізмів, поширених у підручниках посібниках, художній літературі, усній народній творчості, публіцистиці, науково-популярних народознавчих працях. Основним фактором при вирішенні занесення того чи іншого слова до довідника була його культурологічна значимість. У довідник подано лише іменники та деякі словосполучення, що позначають єдине поняття і які, в першу чергу, є носіями національно-культурної спадщини. Лексикографічна праця укладена за тематичним принципом. Усі заголовні слова згруповані в 12 тематичних розділів. Для зручності користування в кожному з тематичних розділів назви розташовані за абеткою. У кінці роботи всі ключові слова виведено в алфавітному порядку, біля них стоять цифри, які вказують на сторінку в тексті. У словникових статтях подаються заголовні іменники, їх граматична характеристика, прямі та переносні значення, приклади використання в контекстах, українознавчі відомості, типові означення, порівняння, фразеологізми, загадки, прислів'я, приказки, народні прикмети.

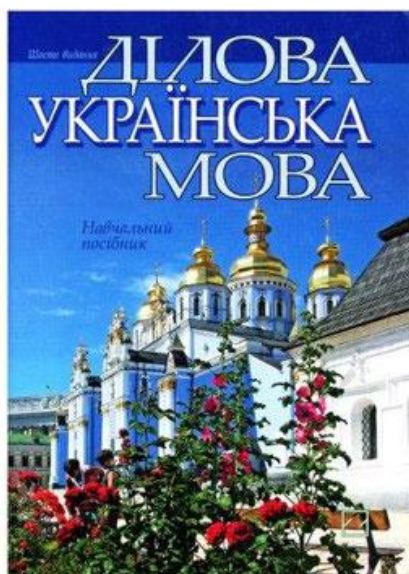
Словник-довідник буде корисним всім, хто вивчає українську мову і прагне глибше пізнати культуру українського народу.

Кацавець Р. Ділова мова: сучасний вимір: підручник / Руслан Кацавець. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 196с.

Плин часу вносить зміни у сучасне життя народу, його трудову діяльність, а відтак у ділову мову. З'являються нові терміни; добираються гарні власне українські слова, утворюється вільні й фразеологічні (стійкі) словосполучення. У виступах мовців частіше вживаються крилаті вислови, професійні вирази, літературні цитати. Це підносить інтелектуальний і духовний рівень людей. Мова розвивається, дихає новизною, набуває певних стилістичних відтінків. – впевнено постає в сучасному українському вимірі. Підручник «Ділова мова: сучасний вимір» містить матеріал з усної і писемної ділової мови з погляду сучасних вимог. Кожен момент життя і професійної діяльності обумовлюється думкою і її носієм – мовою. Підручник складається з чотирьох розділів і додатків. Він навчить бездоганного використання мови у різних сферах суспільного життя, передусім: виражати думку у грамотній словесній формі, говорити суттєво і ефективно впливати на свідомість людей. Також допоможе оволодіти тонкощами українського правопису; зорієнтує як правильно вживати терміни, синонімічні засоби, усталені конструкції та складати ділові папери.

Видання розраховане для студентів вищих навчальних закладів та працівників місцевого самоврядування. Також стане у нагоді всім, хто хоче добре знати сучасну українську ділову мову.

Ділова українська мова: навч. посіб. / О.Д. Горбул, Л.І. Галузинська, Т.І. Ситнік, С.А. Яременко; за заг. ред. О.Д. Горбул. – 6-те вид., випр. – К.: Т-во «Знання», 2007. – 222 с.

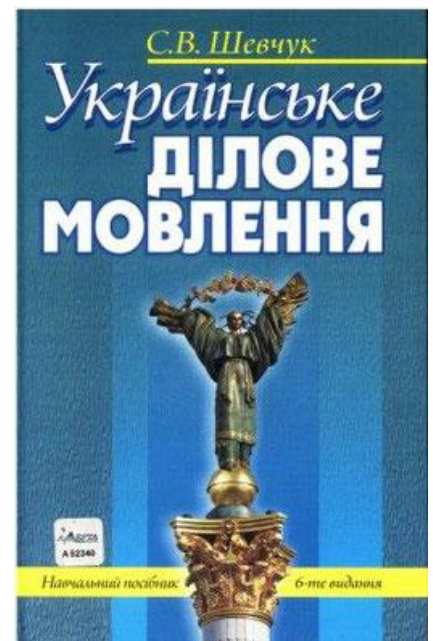
Мова – суспільне явище, що виникає, розвивається. Живе й функціонує в суспільстві, оскільки є засобом спілкування людей. Мова – це витвір історії суспільства. Форми існування мови – мовлення, різноманітне використання мови людьми в усіх сферах громадського та особистого життя.

Ставлення до рідної мови – свідчення національної свідомості. Соціальна функція ділового мовлення (писемного й усного) дуже важлива: ділове мовлення обслуговує суспільні відносини людей, служить для взаємозв'язків у галузі політичних, економічних, соціальних і культурних відносин. У посібнику розкриваються основні вимоги до ділових паперів, наводяться найважливіші ознаки офіційно-ділового стилю української мови, подаються зразки листів, найпоширеніших документів, правила їх оформлення, завдання для самоконтролю. Посібник має на меті допомогти всім, кому доводиться мати справу із листуванням чи веденням документації, грамотно й оперативно на сучасному рівні складати будь-які документи і відчувати себе впевнено і професійно у сфері діловодства. Теоретичний матеріал вдало поєднується з практичними рекомендаціями щодо оформлення документів. Посібник устаткований російсько-українським словником та тлумачним словником найбільш уживаних термінів.

Розраховано на студентів вищих навчальних закладів, ділових людей, керівників установ і організацій, державних службовців.

Шевчук С.В. Українське ділове мовлення : навч. посіб. / С.В. Шевчук. – 6-те вид., випр. і допов. – К. : Алерта, 2008. – 301с.

Офіційне спілкування (між установами, окремою особою та установою, між посадовими особами; ділові взаємини на виробництві тощо) здійснюється українською мовою – державною мовою українського народу. Основне завдання українського ділового мовлення – виховання навичок літературного спілкування, пропаганда та засвоєння літературних норм у слововживанні, граматичному оформленні мови, у вимові та наголошуванні, неприйняття спотвореної мови або суржику. Пропонований посібник з українського ділового мовлення – теоретично-практичний. Містить відомості про стилі сучасної української мови, зокрема офіційно-діловий. У ньому наведено класифікацію ділових паперів та вимоги до їх складання, зразки оформлення різних видів документів, а також пов'язаний з темою теоретичний матеріал із сучасної української мови. Система вправ

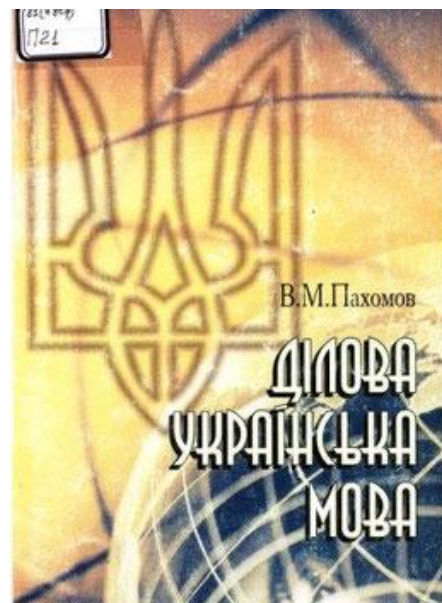

і завдань має на меті як набуття навичок складання ділових паперів, так і закріплення знань з мови. Засвоїти сучасну словникову граматичну чи мовну норму допоможуть рубрики : «Як правильно?», «Запам'ятайте відповідники стійких виразів», «Запам'ятайте значення термінів». Наприкінці посібника вміщено «Російсько-український словник ділового мовлення», в якому подано слова словосполучення, звороти, складні для перекладу і такі, в яких припускаються найбільш помилок.

Рекомендовано студентам вищих навчальних закладів, може бути корисним для викладачів, працівників організацій та установ.

Пахомов В.М. Ділова українська мова: конспект лекцій / В.М.Пахомов. – Івано-Франківськ, 2002. – 358с.

Ділове мовлення обслуговує найрізноманітніші стосунки людей: суспільні політичні, економічні, культурні, приватні. Пропонований конспект лекцій у систематизованому вигляді знайомить з різноманітними аспектами писемного і усного мовлення, зокрема розглядаються питання самостійної роботи з літературою і документами; значення мови і мовлення в житті людини; найважливіших видів документів, їх класифікації; публічного виступу, його підготовки і виголошення. Висвітлюються також вимоги до культури усного і писемного мовлення, до мовленнєвого етикету українського народу, основі зміни в українському правописі. Для закріплення навчального матеріалу подаються 30 варіантів тестів. Завершує видання тлумачний словник, в якому більшу 1000 термінів з ділової мови.

Конспект лекцій має на меті допомогти насамперед студентам, а також всім , хто хоче стати діловими людьми, відчувати себе упевненим у діловому спілкуванні.

«Стаття 8. Основні обов'язки державного службовця:

5) Обов'язково використовувати державну мову під час виконання своїх посадових обов'язків, не допускати дискримінацію державної мови і протидіяти можливим спробам її дискримінації»

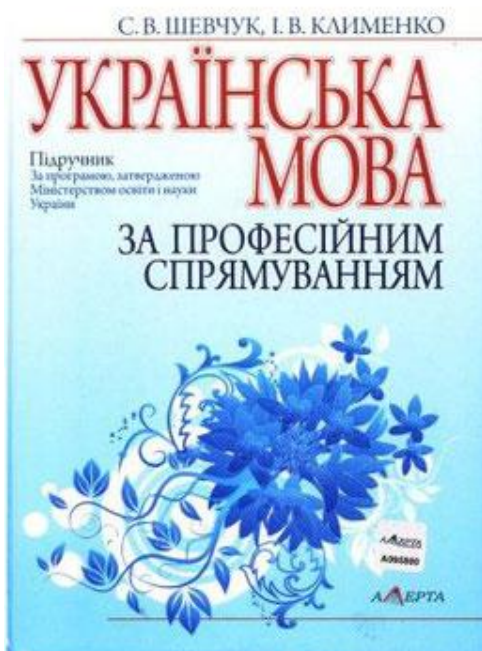
Закон України «Про державну службу»

Шевчук С.В. Українське професійне мовлення: навч. посіб. / С.В. Шевчук. – К. : Алерта, 2011. – 248с.

Мова професійного спілкування (професійна мова) – це функціональний різновид української літературної мови, яким послуговуються представники певної галузі виробництва, професії, роду занять. Фахова мова – це сукупність усіх мовних засобів, якими послуговуються у професійно обмеженій сфері комунікації з метою забезпечення порозуміння між людьми, які працюють у цій сфері. У запропонованому навчальному посібнику розглянуто основні аспекти професійної комунікації та її складової – наукової. Висвітлено поняття нормативності спілкування, зосереджено увагу на важливості вибору тих або інших мовних одиниць у мовленні. Після теоретичного матеріалу подано комунікативний практикум, що містить завдання з позначеннями «Мозковий штурм», «Професійна комунікативна гра», «Мовний проект», «Мовне професійне порт фоліо», «Позбуваймося мовних динозаврів», «Скарби фразеології», «Правописний практикум».

Рекомендоване студентам, викладачам вищих навчальних закладів, а також усім, хто прагне високої культури спілкування на професійному рівні.

Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник / С.В. Шевчук, І.В. Клименко. – 2-ге вид., випр. і доповн. – К. : Алерта, 2011. – 696с.

Розбудова незалежної Української держави спонукає до переосмислення фундаментальних складових національної системи освіти. Виникає об'єктивна потреба створення і впровадження в систему професійної освіти нової фахової ділової комунікації, тобто мовної освіти. Вона має забезпечити формування та розвиток комунікативної професійно орієнтованої компетенції особистості, яка

здатна зреалізувати свій творчий потенціал на потреби держави. Пропонований підручник теоретико-практичний, побудований за кредитно-модульною системою, запровадження якої сприяє інтенсифікації освітнього процесу, стимулює систематичну й самостійну роботу студентів, підвищує об'єктивність оцінювання знань. Практична частина підручника спрямована на те, щоби студенти набули навичок практичного послуговування мовними засобами вираження думки залежно від мети і змісту висловлювання: семантично і стилістично доречно вибрали слово, написали чи висловили його відповідно до літературних норм. У практичних завданнях передбачена ще одна шляхетна мета – привернути увагу студентів до способів удосконалення професійної мовної компетенції, вільного усного та писемного спілкування. Набути умінь і навичок професійного спілкування допоможуть вміщені наприкінці підручника «Короткий лексикон синонімів української мови», словник-мінімум «Складні випадки наголошення».

Підручник може бути корисним для всіх, хто дбає про свій престиж, прагне підвищити рівень фахового мовлення, удосконалити та збагатити індивідуальний словник.

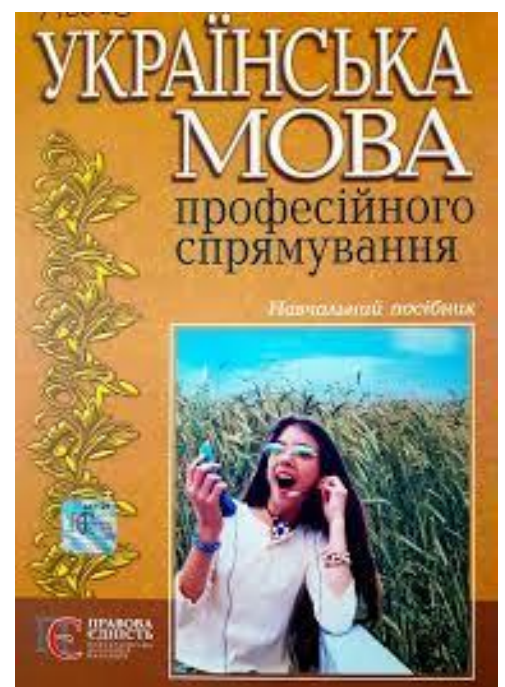
Корж А.В. Українська мова професійного спрямування: нвч. посіб. / А.В. Корж. – К. : Правова єдність, 2009. – 296с.

З метою сприяння всебічному розвитку духовних творчих сил українського народу, гарантування його суверенної національно-державної майбутності Україна проголосила про забезпечення українській мові статусу державної.

У ст.10 Конституції України, прийнятій на V сесії Верховної ради України, зазначається «Державною мовою в Україні є українська мова.

Держава забезпечує функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України».

Водночас, у частині 3 ст.10 Конституції України проголошується, що « в Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист російської та інших мов національних меншин України». Адже у нинішніх реальних умовах це є важливою

основою духовного взаєморозуміння, міжетнічного спілкування, взаємокультурного збагачення і консолідації українського народу – громадян різних національностей, які проживають в Україні. Метою навчального посібника «Українська мова професійного спрямування» є підвищення рівня мовної культури, ознайомлення з особливостями української мови професійного спілкування, офіційно-ділового стилю, їх практичного застосування у діловій сфері. Лекції та практичні завдання мають не тільки певні знання із сучасної української літературної мови, а й допоможуть виробити свідоме ставлення до відбору мовних засобів у конкретній ситуації ділового спілкування.

Розраховано на студентів вищих навчальних закладів, а також тих, хто прагне вдосконалити рівень мовної майстерності професійного спілкування.

«Мова – це форма нашого життя, життя культурного й національного, це форма національного організування»

Іван Огієнко

